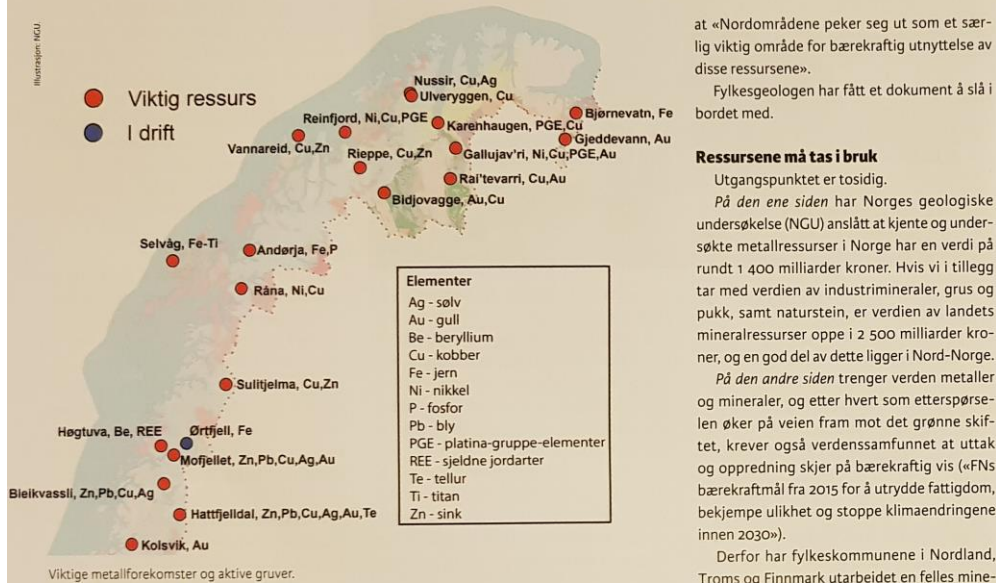

Gull, nikkel, kobber, sink, bly og jern

Den nye «Mineralstrategi for Nord-Norge» tar til orde for at myndighetene tilrettelegger for detaljerte geologiske studier for å forstå ressursgrunnlaget.

Det grønne skifte er driveren

Nordnorsk råd, gjennom de tre fylkeskommunene i Nordland, Troms og Finnmark, har i høst vedtatt en mineralstrategi. Deres visjon er å kunne bidra til å utvikle en bærekraftig mineralindustri i Nord-Norge for på den måten gjøre sitt for gjennomføring av det grønne skiftet. Kort oppsummert er målene å stimulere til og legge grunnlaget for en verdiskapende og lønnsom mineralnæring, at mineralnæringen skal utvikle sosial- og miljømessig bærekraft, og at mineralnæringen kan bidra til positiv lokal og regional næringsutvikling, uten for stor belastning av naturgrunnlaget eller øvrig menneskelig aktivitet.

I Bodø sitter Ola Torstensen, fylkesgeolog i Nordland, og er godt fornøyd.

- Som følge av arbeidet med strategidokumentet har vi nå fylkespolitikere som kan snakke varmt om bergverksnæringen.

- Vi ser at de har en fremoverlent og positiv holdning til naturressurser, industri og mineraler, legger han til, vel vitende om at nye prosjekter i mineralnæringen møter mye motstand i mange leire.

Ingelin Noresjø, fylkesråd for næring i Nordland, er hjertens enig

- Gjennom arbeidet med strategien har vi bygget kunnskap om mineralressursene i nord, og det skapes en bevissthet om at vi ikke bare kan forbruke mineraler, vi må også utvinne dem i vår del av verden, også i Nord-Norge.

I den nylig utgitte «Mineralstrategi for Nord-Norge» skriver de tre fylkeskommunene

at «Nordområdene peker seg ut som et særlig viktig område for bærekraftig utnyttelse av disse ressursene».

Fylkesgeologen har fått et dokument å slå i bordet med.

Ressursene må tas i bruk

Utgangspunktet er tidsig.

På den ene siden har Norges geologiske undersøkelse (NGU) anslått at kjente og undersøkte metallressurser i Norge har en verdi på rundt 1 400 milliarder kroner. Hvis vi i tillegg tar med verdien av industrimineraler, grus og pukk, samt naturstein, er verdien av landets mineralressurser oppe i 2 500 milliarder kroner, og en god del av dette ligger i Nord-Norge.

På den andre siden trenger verden metaller og mineraler, og etter hvert som etterspørselen øker på veien fram mot det grønne skiftet, krever også verdenssamfunnet at uttak og oppredning skjer på bærekraftig vis («FNs bærekraftsmål fra 2015 for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030»).

Derfor har fylkeskommunene i Nordland, Troms og Finnmark utarbeidet en felles mineralstrategi.

- Vi har laget en felles mineralstrategi fordi vi i Nord har store mineralressurser som Norge og Europa behøver når vi nå skal inn i en grønn omstilling, sier Noresjø.

- Klimautfordringene krever nye teknologiske løsninger, og vi har nå en unik sjanse til å sette klima, næringsutvikling og regional utvikling i sammenheng, utdyper hun.

Torstensen viser også til at det er et stadig økende behov for metaller og mineraler, og at Nord-Norge har noe å bidra med.

- Vi må også ta ansvar, til beste for verden, mener han.

Trenger kartlegging

Torstensen forteller at det i Nord-Norge har vært drift på og fortsatt er potensial for gull, nikkel, kobber, sink, bly og jern. I tillegg fins det en lang rekke andre metaller som kan ha et

potensial, men disse er kartlagt i mindre grad. De kan opptre sammen med de andre kjente metallene.

Derfor slås det i strategidokumentet fast at det fortsatt gjenstår viktige områder i Nord-Norge som ikke er geofysisk kartlagt, særlig i Nordland, og fylkesgeologen mener dette er områder med et stort potensial for funn av malmer med kobber og nikkel.

- Det er et sterkt behov for å kartlegge mineralressursene. Innsatsen har så langt vært alt for liten i forhold til det potensialet vi mener er til stede, sier Torstensen.

- Vi må ikke undervurdere behovet for kunnskap. Gevinstene er store, så vi mener myndighetene må være offensive.

Torstensen mener derfor at myndighetene og NGU, sammen med FoU-miljøene i Nord-Norge, må følge opp den geofysiske kartleggingen av mineralressurser i Nord-Norge (MIN-N-programmet) og tilrettelegge for detaljerte geologiske studier. De siste to-tre årene har Nordland fylkeskommune støttet NGUs kartlegging av blant annet strategiske ressurser som grafit og nikkel på grunn av sviktende nasjonal støtte.

Nye prosjekter er imidlertid kapitalkrevende hvis vi ser det fra industriens side. Det dreier seg langt fra om bare ressurser. Torstensen reiser derfor spørsmålet om næringen bør få skatteincentiver, på lik linje med oljeindustrien, der leteutgifter trekkes fra før produksjonen kommer i gang. Er Staten villig til å ta risiko for å møte et fremtidig mineralunderskudd? spør han retorisk.

Kortreist og kort-tenkt

Strategidokumentet fremholder videre at «viktige forekomster i landsdelen må digitaliseres og arealfestes slik at de blir lett tilgjengelige for kommuner, industri og andre som kan nyttiggjøre slik kunnskap. I tillegg må kritiske og strategiske forekomster tillegges vekt i arealplanleggingen, slik at de ikke bygges ned til andre formål».

Torstensen trekker frem utviklingen i Bodø som et skrekkeksempel.

- Vi får byggeråstoffer, skifer og murestein til et av fylkets største veiprosjekter, RV 80 inn til byen, sendt med lastebil fra Trøndelag, samtidig som ressursene finnes i regionen. De kunne faktisk vært hentet i Hogdalen noen mil sør for Bodø. Ekstra ille er det at granitt fra Kina pryder kairomenaden og hele kulturvartallet i Bodø. Evjen Granitt AS, som ligger 20 km i luftlinje fra byen, kunne levert mane av de produktene som er brukt her.

- Derfor må mineralressurser, som for eksempel byggeråstoffer og naturstein, men også metalliske malmer, inn i arealplanleggingen. Vi må synliggjøre ressursene, mener geologen og byråkraten.

Ser flere utfordringer

Utbygging av nye gruver i privat regi krever mye innsats og enda mer kapital for å omgjøre ressurser til reserver. Men kapital er langt fra nok. Problemene står i kø for de som ønsker å utvikle en mulig forekomst. Flere aktører kan skrive under på det, også i Nord-Norge.

Noresjø ser flere utfordringer med å øke utvinningen av mineraler i nord.

- Det ene er plan- og konsesjonsprosessene. Det tar alt for lang tid fra et initiativ settes i gang, til en konsesjon gis, og til oppstart kom-

«Strategien anerkjenner og viser til de ulike interessekonfliktene som kommer med mineralutvinning. Dette må vi ha et bevisst forhold til. Man kan ikke utvinne alle mineraler over alt. Vi må ha mineraler for det grønne skiftet, samtidig som det vil skape vekst og utvikling i nord fordi vi bygger ny industri.»

Ingelin Noresjø, fylkesråd for næring i Nordland

mer i gang. Gjerne 15 år. Det gjør det krevende å få kapitaltilgang til nye prosjekter.

- Så ser vi at dialogen med blant annet lokale myndigheter, reindriftsinteresser og andre miljø- og næringsinteresser kan ivaretas bedre med et system for involvering og dialog. Her har vi sett til Canada og Finland som begge har tatt i bruk TSM (Towards Sustainable Mining) som en metode for å bedre dette.

Mangel på kompetanse

I dokumentet fremheves at fortsatt utvikling i Nord-Norge er avhengig av at foredlingsgraden øker lokalt. Utfordringen er mangel på kompetent arbeidskraft. En industriell utvikling basert på mineral- og metalliske ressurser vil imidlertid «bidra til å øke tilbudet av kompetanse-krevende arbeidsplasser».

Videre, mener hun, peker strategien på at lovverket og prosessene rundt disse må fornyes, og dette er også en kjepphest for Torstensen som vil ha kortere og mer forutsigbare prosesser.

- Vi har i dag 3 lovverk som selskapene må forholde seg til: Plan- og bygningsloven, Forurensningsloven og Mineralloven. Disse må samkjøres slik at søkere kan få raskere svar og unngå omkamper.

- Alle synes å være interessert i det, også Direktoratet for mineralforvaltning.

Støtter TSM

Storsamfunnet trenger metaller og mineraler. Storsamfunnet trenger bergverksindustrien. Lokalsamfunnene stritter imidlertid ofte og gjerne imot. Godt hjulpet av miljøvernbevegelser som helst ikke vil ha noen form for utslipp. Frykten for antatte belastninger blir styrende.

Derfor tar «Mineralstrategi for Nord-Norge» til orde for at lokalsamfunnene får mer igjen enn de gjør i dag.

- Det har å gjøre med økonomi, men det har også å gjøre med at næringen må spille med åpne kort, både overfor lokalbefolkning og utfolk.

- Derfor støtter vi initiativet med TSM. Det er veldig flott at Norsk Bergindustri har tatt tak i dette, avslutter Ola Torstensen, fylkesgeolog i Nordland.

HALFDAN CARSTENS